

Quaderns

joves de formació sindical

ej
formació

*el marc català
de relacions laborals*

www.intersindical-csc.org/joves

www.intersindical-csc.org/joves

ej **formació**

Material formatiu sindical cofinançat per:

Amb la col·laboració de

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria General de Joventut

2005

Índex

1.- Dimensions polítiques del Marc Català de Relacions Laborals i Protecció Social.

2.- Continguts que integren el MCRL: Elements definitoris

2.1.- Capacitat legislativa plena en matèria de relacions laborals i de protecció social.

2.2.- La Negociació Col·lectiva i el Marc Català de Relacions Laborals.

3.- Instruments necessaris per al MCRL

1.- Dimensions polítiques del Marc Català de Relacions Laborals i Protecció Social.

El Marc Català de Relacions Laborals i Protecció Social (MCRL, d'ara endavant), és una reivindicació de caràcter estratègic incorporada a l'ideari programàtic de la Intersindical-CSC des de fa molts anys.

Sintetitzant, el MCRL suposa reconèixer a les institucions nacionals catalanes i als agents socials i econòmics del país, les atribucions necessàries per dur a terme una política laboral i social pròpia en el marc d'un espai socioeconòmic català.

Per un sindicat nacional com la Intersindical-CSC compromès fortament amb el procés de construcció nacional català, es tracta d'una reivindicació de caràcter democràtic. Equival a l'àmbit català de decisió en el terreny sociolaboral, amb l'exigència de respecte a les decisions i acords adoptats als Països Catalans, sense que aquests puguin ser desconeguts o vulnerats per instàncies alienes, com les lleis estatals o els pronunciaments judicials espanyols o francesos. Per consegüent, l'exigència del MCRL té una indubtable dimensió política, ja que està integrada en les coordenades polítiques, tàctiques i estratègiques d'aquells que aposten per la recuperació de la sobirania nacional catalana.

Com sindicat de caràcter sociopolític, la nostra pràctica sindical constitueix un reforç, complement i suport a la lluita pels drets nacionals del poble català des d'una perspectiva transformadora. No és concebible un procés de construcció nacional sense incorporarhi la dimensió econòmica i sociolaboral que permeti donar satisfacció a les demandes de les i els treballadors i a les capes més desfavorides de la societat catalana. El MCRL és del tot necessari per avançar en l'edificació d'una nació catalana basada en la justícia social. No es tracta d'un concepte abstracte, si no d'una reivindicació necessària per al canvi social que propugnem, connectada a les preocupacions i objectius reals de la classe treballadora. Es tracta d'una reivindicació de signe integrador, sense connotació exclouent, ja que es pretén

incorporar a la majoria de la classe treballadora al procés sobiranista, guanyant la seva adhesió des del convenciment que el MCRL contribueix de la forma més adequada a la millor i més eficaç defensa dels seus interessos de classe, així com a la cohesió social dels Països Catalans.

Com és natural, el MCRL no és la vareta màgica que resoldrà per si mateix els problemes del moviment obrer català. Però la realitat és que la Intersindical-CSC no pensa en aconseguir aquest marc per fer-ne una gestió procapitalista o per reduir els drets laborals o de protecció social, si no per fer tot el contrari.

La conquesta del MCRL vindrà de la mà d'un projecte transformador, que qüestionï d'arrel les creixents tendències neoliberals, i vagi de la mà d'un procés de caire sobiranista en el qual participin els sectors més dinàmics i conscients de la classe treballadora i de la pròpia societat catalana. De fet, l'experiència històrica ens demostra que les condicions laborals regulades per la negociació col·lectiva desenvolupada als Països Catalans són més favorables que les derivades dels convenis col·lectius d'àmbit estatal. D'aquí l'oposició frontal de les diferents associacions patronals contra el MCRL, en sintonia amb les forces polítiques i sindicals d'obediència espanyola i francesa argumentant la suposada inviabilitat i inoportunitat del nostre projecte.

Amb independència de la nostra crítica al model de construcció europea que els diferents estats pretenen imposar, hem de subratllar que resultaria necessari tractar d'harmonitzar en clau de progrés la diversitat de sistemes laborals i socials en un autèntic procés d'unitat europea, essent lògic que cada nació cedís part de la seva sobirania per assolir aquest fi.

Però en el nostre cas, en uns Països Catalans dividits entre dos Estats i esquarterats administrativament en 3 comunitats autònomes, qualsevol plantejament de cessió de competències passa necessàriament per la recuperació d'aquesta sobirania i per les consegüents facultats polítiques per poder realitzar una integració negociada amb les instàncies europees sota criteris propis.

En definitiva, una cosa és el grau de sobirania nacional catalana, i per tant el MCRL, i l'altra el grau de viabilitat d'aquest nou marc, que dependrà de les voluntats dels que treballem per assolir aquesta aspiració i dels que s'oposen a ella, així com de la consegüent correlació de forces.

2.- Continguts que integren el MCRL: Elements definitoris

Des de la perspectiva política indicada en el punt anterior, els elements centrals que defineixen el concepte del MCRL són els següents:

2.1.- Capacitat legislativa plena en matèria de relacions laborals i de protecció social.

a) Relacions laborals.

Hem d'advertir, en primer lloc, que la Intersindical-CSC defensa un MCRL, amb un important protagonisme dels poders públics catalans. Enfront de "l'abstencionisme legislatiu" propugnat per alguns corrents de pensament, que relega les institucions a un paper merament auxiliar de promoció d'acords entre els agents socials i econòmics, lluny d'apostar per un intervencionisme reglamentarista, plantejem una adequada aplicació del principi de complementarietat entre la llei i el conveni o pacte col·lectiu, com a mètode per construir un sistema progressista de relacions laborals.

D'aquesta manera, correspondrà a les institucions nacionals catalanes fixar les coordenades normatives bàsiques per el desenvolupament d'una política d'ocupació, formació, salut laboral, etc. pròpies. Això no suposa devaluar el paper del sindicalisme o debilitar la seva funció representativa dels interessos de la classe treballadora.

Els Estats espanyol i francès, fen ús de les seves competències exclusives en matèria de legislació laboral, han promulgat les normes bàsiques que vertebraren els seus respectius sistemes de relacions laborals. Aquestes

normes bàsiques, amb el seu corresponent desenvolupament reglamentari, regulen les matèries que conformen el nucli central del Dret del Treball i de la Funció Pública, tant en la seva dimensió individual com col·lectiva: deures i drets laborals bàsics, formes de contractació, promoció en el treball, temps de treball, salaris i garanties salarials, modificació, suspensió i extinció del contracte, mobilitat funcional i geogràfica, acomiadament individual i col·lectiu, relacions laborals de caràcter especial, drets de representació col·lectiva i de reunió, òrgans de representació i procediment electoral, llibertat sindical i negociació col·lectiva. Aquesta ampla legislació dels dos estats s'aplica imperativament als Països Catalans, al marge de l'opinió dels agents socials, polítics i de les pròpies institucions catalanes.

El MCRL implica un canvi substancial de naturalesa política; es tracta d'un conflicte de poder, per la qual cosa s'ha de relativitzar molt la dimensió jurídicocostitucional del tema. Això no obstant, per evitar miratges i solucions en falç, cal advertir que ni les lleis marc ni les lleis de delegació previstes en l'article 150 de la Constitució Espanyola permeten que les Comunitats Autònomes obtinguin competències legislatives en matèria laboral. Bona prova d'això és que en els 25 anys de vigència de règim constitucional espanyol no ha existit cap iniciativa política en aquest sentit. És més, en l'informe 3/2000 del Consell Econòmic i Social, titulat "Unitat de Mercat i Cohesió social", deixa clara la posició que sobre aquesta qüestió han compartit l'anterior Govern espanyol (del PP), la CEOE i els sindicats CCOO i UGT, en el sentit que la legislació laboral i la legislació bàsica i el règim econòmic de la Seguretat Social no poden, per naturalesa, ser objecte de transferència o delegació segons l'article 150 de la Constitució Espanyola.

S'ha de subratllar que la capacitat legislativa que demanem des de la Intersindical-CSC s'estén al conjunt de matèries que componen les relacions laborals individuals i col·lectives. Entre les seves premisses bàsiques, la futura legislació haurà de qüestionar el caràcter patriarcal de l'actual configuració de les relacions laborals, que no tenen en compte les necessitats de totes les persones de poder compatibilitzar la seva vida laboral, personal i familiar. El model que s'ha d'implementar en el MCRL es basarà en la complementarietat

de les responsabilitats personals i laborals i en la igualtat de drets i oportunitats.

b) Protecció Social

La Protecció Social és l'altre gran camp de reivindicació en el tema que ens ocupa. Aquesta aportació no té com objectiu acaparar tota la problemàtica referida a la protecció social, sinó situar les reflexions i propostes des de la perspectiva del MCRL. En aquest sentit, centrarem les nostres consideracions en el nivell de les competències necessàries per tal d'assolir un marc propi de seguretat social, entès aquest en la seva concepció més àmplia.

En el tractament polític d'aquest tema des d'una clau sobiranista cal distingir en claredat dos nivells de competències, les de caràcter normatiu o legislatiu i les de mera gestió. Les primeres exigeixen disposar d'un ampli poder polític, amb un grau de sobirania màxim, ja que fan referència a la capacitat de regular els aspectes medul·lars de la protecció social: definir el camp d'aplicació o l'acció protectora, fixar els requisits per l'accés a les diferents prestacions, inclosa la de desocupació, determinar la seva quantitat, durada i el règim jurídic general. Actualment, tots aquests paràmetres venen imposats per les lleis espanyoles i franceses, de manera que la capacitat d'intervenció de les institucions autonòmiques dels Països Catalans en aquest terreny és senzillament nul·la.

Les competències autonòmiques, regulades de manera similar en els Estatuts d'Autonomia del Principat, Balears i País Valencià, es limiten a la mera gestió del règim econòmic de la Seguretat Social, ben entès que, tal com es recull en l'informe del CES abans assenyalat, l'establiment de les normes que configuren el règim econòmic correspon únicament a les instàncies estatals. Encara que ni tant sols s'han complert les molt limitades previsions estatutàries durant aquestes dues últimes dècades d'autonomia. Aquí es visualitza, més que en cap altre camp, l'esgotament del sistema autonòmic i la seva total incapacitat com a instrument per conformar el MCRL des d'una perspectiva sobiranista

El pretext utilitzat pel poder central espanyol, Govern i Tribunal Constitucional, per negar-se a transferir la gestió del règim econòmic de la Seguretat Social i el traspàs integral de les competències de l'INEM, ha estat el de la Caixa Única. Un concepte comptable, com el de la “Unitat de la Caixa”, ha estat sacralitzat en base a falsos arguments de solidaritat i igualtat, principis que no tenien res a veure amb una opció tècnica d'estructuració del sistema de la Seguretat Social, com és la Caixa Única. Però és que la denominada Caixa Única ha estat fins i tot qüestionada, quan no trencada, en aprovar-se la Llei de Pensions No Contributives aprovada l'any 1990, en què aquestes prestacions, tot i pertànyer a la Seguretat Social, són gestionades per les administracions autonòmiques.

En tot cas, la Intersindical-CSC aposta per un sistema de protecció social propi, amb plenes capacitats legislatives per desenvolupar una política de seguretat social, incloent les pensions, contributives i no contributives, les prestacions de desocupació, la Renda Bàsica o Salari Social i la previsió social complementària. Aquesta política haurà de garantir a totes les persones prestacions socials per una vida digna, autònoma i de qualitat.

2.2.- La Negociació Col·lectiva i el Marc Català de Relacions Laborals

La Intersindical-CSC, com agent social actiu no pot restar en actitud passiva esperant el canvi de marc jurídicopolític del qual es deriven les competències legislatives indicades en els epígrafs anteriors. Entenem el procés de construcció nacional com a dinàmic, per això considerem necessari treballar per tal d'assolir el MCRL des de l'acció sindical, i del treball diari.

En aquest sentit, la Intersindical-CSC considera que la negociació col·lectiva, com expressió del principi d'autonomia col·lectiva de les parts, juga un paper fonamental en la millora de les condicions de treball, sent un instrument central de l'Acció Sindical. Per consegüent, la consecució d'un marc propi de negociació col·lectiva als Països Catalans constitueix una aspiració de capital importància en la conformació del MCRL. Com hem senyalat amb

anterioritat, això és complementari amb el fet que les institucions nacionals catalanes, en un escenari polític sobiranista, despleguin un ampli marc normatiu regulant els elements estructurals del sistema de relacions laborals del país.

L'aposta de la Intersindical-CSC per un Marc Català de negociació col·lectiva es sustenta en el respecte als principis democràtics. En l'actual estat de coses resulta profundament antidemocràtic que sindicats d'obediència estatal minoritaris en algunes empreses dels Països Catalans, aprofiti els avantatges i privilegis que els atorga la legislació avui vigent per imposar els seus propòsits des d'àmbits aliens a la nostra realitat convencional. Es tracta d'una intromissió inacceptable que vulnera el dret democràtic dels sindicats en clau nacional a desenvolupar plenament la seva acció sindical. La Intersindical-CSC ha de poder negociar, amb garanties jurídiques plenes, les condicions laborals de les i els treballadors catalans, sense més límits que els de la seva pròpia capacitat reivindicativa i organitzativa.

Partim de la constatació objectiva que els interessos de la classe treballadora catalana es defensen de manera més eficient des de l'àmbit català que des de fora d'ell. Els estudis sobre la realitat sociolaboral, en concret sobre els continguts dels convenis col·lectius, així ho demostren. Amb tot, és precís destacar que la principal assignatura pendent del sindicalisme català és la lluita contra l'alt índex de precarietat laboral, semblant al de la resta de l'Estat espanyol.

a) L'article 84 de l'ET:

L'aposta de la Intersindical-CSC és consolidar, estendre i aprofundir el Marc Català de negociació col·lectiva. Per materialitzar aquesta proposta resulta d'interès la utilització de l'article 84 de l'ET, precepte que salvaguarda en bona mesura les possibilitats de negociació dels Països Catalans sota dominació espanyola., sempre que les majories sindicals i empresarials així ho decideixin.

Cal esmentar que després de 10 anys de vigència de l'article 84, existeixen serioses dificultats per al seu aprofitament real. En primer lloc, l'encara

insuficient conscienciació dels i les treballadores afectats per convenis estatals per pressionar a favor de la negociació dels seus convenis als Països Catalans. En segon lloc, les resolucions judicials dificulten alguns intents seriosos en aquesta direcció. En tercer lloc el denominat “Acord Interconfederal sobre la Negociació Col·lectiva” inclòs en la Reforma Laboral de 1997, que incideix de forma molt notable en aquest tema. En aquest acord, CCOO, UGT i CEOE/CEPYME anuncien els principis bàsics que sustenten el seu model de negociació col·lectiva. La intencionalitat de les cúpules de les organitzacions sindicals i patronals signants és molt clara; pactar la subordinació total dels àmbits de negociació inferiors, particularment l'àmbit català, al marc estatal de negociació col·lectiva.

Malgrat l'existència de convenis col·lectius i acords estatals en alguns sectors aquest intent d'involució centralista espanyol està topant amb força obstacles, se senten veus que reclamen obertament la reforma de l'article 84 de l'ET. De fet, en l'avantprojecte de llei de Reforma de la negociació col·lectiva presentat el 2001 pel govern del PP, es plantejava la modificació d'aquest precepte per tallar d'arrel qualsevol intent de crear un marc propi de negociació col·lectiva.

La filosofia que hi ha darrera de l'intent de centralització de la negociació col·lectiva és descrita amb nitidesa per un qualificat representant de CEOE: “Defensar la unitat del mercat espanyol exigeix un model de negociació col·lectiva com el definit en el AINC, ja que, en cas contrari, mitjançant la capacitat normativa que la llei atribueix als convenis d'eficàcia general, els interlocutors socials de nivell inferior poden produir normes que impliquin profundes diferències en qüestions fonamentals entre unes comunitats autònomes i altres.

Per contrarestar aquest plantejament i avançar cap a un marc propi de negociació col·lectiva disposem, en primer lloc, dels Acords Interprofessionals a pactar en l'àmbit català. Aquests Acords, que són una modalitat específica de negociació col·lectiva, a més de diferenciar-se dels convenis col·lectius ordinaris per la seva estructura, contingut, àmbit d'aplicació, etc. es distingeixen, sobretot, per regular una matèria concreta

amb caràcter específic mitjançant pactes subscrits per les organitzacions sindicals i empresarials més representatives. La proposta de la Intersindical-CSC a favor d'impulsar un espai de diàleg o interlocució social als Països Catalans amb participació tripartida (administracions, sindicats, patronals) s'inscriu en aquesta perspectiva.

3.- Instruments institucionals necessaris per al MCRL

El disseny del MCRL realitzat en els apartats anteriors requereix de la posada en marxa d'instruments institucionals que operativitzin les nostres propostes. Parlem d'organismes en què els sindicats hem d'adquirir un grau de protagonisme real i efectiu, on es garanteixi una intervenció sindical amb capacitat de determinació sobre les mesures que afecten les condicions de treball i qualitat de vida en el seu sentit més ampli.

En aquest sentit, un dels objectius de la Intersindical-CSC consisteix en obrir nous espais de participació institucional, particularment en l'àmbit de les futures Vegueries i ajuntaments.

En l'àmbit de la protecció social, la Intersindical-CSC proposa la creació d'un Institut català de la Seguretat Social que permeti desenvolupar les competències legislatives plenes en aquesta matèria, amb l'objectiu de conformar un sistema públic de seguretat social que garanteixi un nivell de prestacions dignes i suficients a totes les persones. L'esmentat institut haurà de tenir capacitat de recaptació del conjunt de les cotitzacions socials, de gestió i administració dels seus recursos financers, recolzant-se en el principi de caixa pròpia i sobirana.

L'esmentada proposta es complementa amb la creació d'un Institut Català d'Ocupació i Formació a partir de la transferència íntegra de l'INEM a les institucions catalanes. Aquest organisme abordarà la matèria d'ocupació i la formació des d'una perspectiva global i integral tant des de la seva vessant de promoció i gestió de l'ocupació com en allò relatiu a una política pròpia de formació professional. Les polítiques passives, reconeixement i abonament

de les prestacions econòmiques per atur correspondran a l'Institut Català d'Ocupació i Formació.

Tanmateix, aquest institut haurà d'incloure els instruments específics necessaris per la implantació, desenvolupament i compliment dels plans de normalització lingüística i igualtat d'oportunitats per a dones i homes en el món laboral.

En línia amb allò esmentat amb anterioritat, la gestió dels esmentats organismes haurà de comptar amb una participació real dels sindicats, impulsant així la democratització de l'Administració Pública Catalana.

Per intervenir de forma rigorosa en els diferents espais que vertebreren el MCRL és necessari conèixer les diferents variables econòmiques, socials i laborals dels Països Catalans; és precís disposar de la radiografia de la nostra realitat nacional. Per això, proposem la creació d'un Observatori que analitzi de manera permanent les dades referides a les variables assenyalades. Aquest observatori seria l'embrió d'un futur Consell Econòmic i Social Català.

*disseny i producció:
serveis gràfics de la Intersindical-CSC
països catalans, 2005*

Tots els drets reservats

ej
formació

*www.intersindical-csc.org/joves
espaijove@intersindical-csc.org*